

Со анонимен повик до Правната клиника за ранливи групи, претставена е следната фактичка состојба и поднесено е барање за добивање правни информации:

- Лице на 68-9 години.
- Лицето не остварува никакви приходи.
- Лицето нема доволно работен стаж за да остварува право на пензија. (има работен стаж од 10 години)
- Лицето поседува имот во кој живее, но не постои можност за остварување приход од имотот.
- Лицето е татко на лице кои има повеќе од просечни примања, но не го издржува.

Барање за правни информации:

Дали постои можност лицето да се стекне со право на добивање некаква парична помош од државата? Дали лицето има право на здравствено осигурување, и доколку има, на кој начин може да го оствари?

Студентите-учесници во Правната клиника за ранливи групи, по направен преглед на релевантните законски одредби од Законот за здравствената заштита (Службен весник на РМ бр.43/2012, бр.145/2012, бр.65/2013, бр.87/2013, бр.164/2013, бр.39/2014, бр.43/2014, бр.101/2014, бр.132/2014, бр.188/2014, бр.10/2015, бр.61/2015, бр.154/2015, бр.192/2015, бр.17/2016, бр.37/2016 и бр.93/2017) Законот за социјалната заштита бр.10/2005, бр.21/2005, бр.24/2005, бр.108/2005, бр.110/2006, бр.133/2006, бр.33/2007, бр.58/2007, бр.147/2008, бр.9/2009, бр.122/2009, бр.128/2009, бр.128/2009, бр.139/2009, бр.139/2009, бр.2/2010, бр.54/2010, бр.100/2010, бр.121/2010, бр.91/2011, бр.95/2011, бр.171/2011, бр.4/2012, бр.17/2012, бр.69/2012, бр.3/2013, бр.4/2013, бр.4/2013, бр.15/2013, бр.49/2013, бр.54/2013, бр.58/2013, бр.58/2013, бр.67/2013, бр.117/2013, бр.125/2013, бр.55/2013, 1 бр./2014, бр.8/2014, бр.9/2014, бр.26/2014, бр.113/2014, бр.113/2014, бр.116/2014, бр.150/2014, бр.150/2014, бр.164/2014, бр.167/2014, бр.194/2014, бр.195/2014, бр.202/2014, бр.6/2015, бр.16/2015, бр.80/2015, бр.87/2015, бр.125/2015, бр.143/2015, бр.2/2016, бр.2/2016, бр.6/2016, бр.23/2016, бр.125/2016, бр.135/2016, бр.158/2016, бр.158/2016, бр.172/2016, бр.192/2016, бр.192/2016, бр.140/2017, бр.13/2018, бр.29/2018) Закон за здравствено осигурување (бр.25/2000, бр.34/2000, бр.96/2000, бр.104/2000, бр.30/2001, бр.48/2001, бр.50/2001, бр.11/2002, бр.31/2003, бр.84/2005, бр.37/2006, бр.109/2006, бр.18/2007, бр.36/2007, бр.88/2007, бр.106/2007, бр.82/2008, бр.98/2008, бр.6/2009, бр.45/2009, бр.67/2009, бр.14/2010, бр.50/2010, бр.156/2010, бр.53/2011, бр.166/2011, бр.26/2012, бр.16/2013, бр.91/2013, бр.187/2013, бр.43/2014, бр.44/2014, бр.97/2014, бр.112/2014, бр.113/2014, бр.188/2014, бр.20/2015, бр.61/2015, бр.61/2015, бр.98/2015, бр.129/2015, бр.150/2015, бр.154/2015, бр.192/2015,

бр.217/2015, бр.27/2016, бр.37/2016, бр.120/2016, бр.142/2016, бр.171/2017) и останати поврзани прописи, го составија следниот одговор на правните прашања, кој е ревидиран и одобрен од нивните ментори:

1. Право на постојана парична помош (право на здравствено осигурување)

Лицето не исполнува услови и не може да оствари право на социјална парична помош. Овој вид за парична помош се доделува за лица кои се способни за работа а се материјално необезбедени, и не можат според други прописи да обезбедат средства за егзистенција.

Лицето може да оствари право на постојана парична помош. Во таа насока, право на постојана парична помош има лице неспособно за работа и материјално необезбедено, кое не може да обезбеди средства за својата егзистенција врз основа на други прописи, бидејќи станува збор за лице постаро од 65год ги исполнува условите за остварување на ова право(Закон за социјалната заштита, чл.58, став 1, алинеја 5). **Висината на постојаната парична помош изнесува 4.247 денари.** Сепак, доколку лицето:

- може само да се издржува, ако може да остварува приходи со продажба или со давање во закуп на имот кој тој и членовите на неговото семејство не го користат, за задоволување на минимална егзистенција;
- **Не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува, освен ако Центарот за социјална работа утврди дека лицето кое е должно да го издржува би останало без минимум средства за егзистенција, пониски од висината на постојаната парична помош утврдена со овој закон;**
- ако има склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор или
- може да обезбеди издржување по друга основа.

Во врска со наведените отсипки од остварување на ова право, според Уставот на РМ. Чл.40, став 3: „Децата се должни да се грижат за старите и изнемоштени родители“. Според Законот за семејства чл. 181 „Децата се должни да ги издржуваат своите родители кои се неспособни за работа, а немаат доволно средства за издржување или средствата за издржување не можат да ги остварат од својот имот“. По исклучок од оваа одредба, судот може да го одбие барањето за издржување кога издржување бара родител, на кој му било одземено родителското право, иако детето за тоа има можности или ако судот, ценејќи ги сите околности на случајот, најде дека тоа би била очигледна неправда за детето.

Доколку се утврди дека лицето побарало издршка од своите деца и притоа истата не е остварена, ова лице има право за постојана парична помош.

Со самото тоа што ќе биде корисник на постојана парична помош, се стекнува со право на здравствена заштита (Закон за социјална заштита чл.84, Закон за здравствено осигурување чл.5 точка 10. Закон за здравствена заштита чл.12 став 1 точка 15). Правото на здравствена заштита се состои во тоа што секој има право на здравствена заштита и обврска да се грижи и да го чува и унапредува своето здравје.

**Потребна документација за остварување право на постојана парична помош
(ОБРАЗЕЦ достапен на <http://pravnaklinika.mk/korisni-dokumenti/>)**

1. важечка лична карта за државјани на Република Македонија, лична карта за постојан престој на странец, лична карта за признат бегалец или лична карта за лице под супсидијарна заштита, се доставува само на увид за докажување на идентитетот и државјанството;
2. извод од матичната книга на родените;
3. извод од матичната книга на венчаните;
4. извод од матичната книга на умрените;
5. пресуда за развод на брак;
6. уверение за остварени годишни приходи;
7. имотен лист;
8. потврда за остварени приходи од плата во Република Македонија или странство;
9. потврда за корисник на пензија остварена во Република Македонија или странство;
10. за невработено лице кое не е во евиденција во Агенцијата за вработување на Република Македонија потребно е листа на регистрирани податоци за остварен стаж;
11. пресуда за определена законска издршка;
12. потврда за редовен студент и
13. извештај за наод и мнение на надлежен орган (матичен лекар) и медицинска документација.

Документите од точките 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 и 10, Центарот за социјална работа ги прибавува по службена должност по пат на размена на податоците по електронски пат со надлежните институции или во писмена форма, по претходно

дадената писмена согласност на подносителот/корисникот за користење на неговите лични податоци во постапката за остварување и користење на правото на постојана парична помош. Документите од точките 5, 11, 12 и 13 ги прибавува подносителот/корисникот при поднесување на барањето и во текот на користење на правото на постојана парична помош.

Потребната документација се поднесува до Центарот за социјална работа.

II. Доколку не се исполнети условите за остварување право на постојана парична помош, лицето во секој случај има право на здравствено осигурување

Доколку се утврди дека лицето не ги исполнува условите за остварување на право на постојана парична помош, сепак постои можност да биде здравствено осигурано. Во Р.Македонија е прифатен системот на **задолжително здравствено осигурување**. Според Законот за здравствена заштита чл. 17 став 1, врз основа на заемност и солидарност, им се обезбедува право на здравствена заштита на:

- 1) децата и младинците до 18 години возраст, учениците и студентите до крајот на школувањето, но најмногу до навршување на 26 односно 27 години возраст, **како и на лицата над 65 години возраст;**

За лицето да отпочне да го користи ова право, потребно е лицето да пополни **ОБРАЗЕЦ 30-1 (пријава/одјава/промена)** за задолжително здравствено осигурување (образецот е достапен на <http://pravnaklinika.mk/korisni-dokumenti/> како и упатство за пополнување)

Образецот се поднесува во подрачните служби на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.